

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XI. Electio Marcelli Secundi. Senarum deditio. Res à nouo Pontifice gestæ. Citus eius obitus. Mira Pauli Quarti creatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

1555.

CAPVT XI.

Electio Marcelli Secundi. Senarum deditio. Res à nouo Pontifice gesta. Citus eius obitus. Mira Pauli Quarti creatio.

^a In Actis
Consistor.
23. 24. &
26 Martij
1555.

IN Pontificio interregno à Purpuratorum Collegio Leonina ciuitatis Legatus confirmatus, ^a adeoque Comitiorum custos constitutus est Ascanius Corneus; idque non sine aliqua Procurrentium aduersantium contentione, quòd is esset Regis Galliarum captiuus, & Cæsaris miles, ac proinde minimè capax illius curæ, ut perquam honorificæ, ita perquam suspectæ. Quare Collegium ad huiusmodi obstacula dissoluenda declarauit, ipsum, quod spectaret ad hoc ministerium per quod securè Christi Vicarius eligeretur, à cunctis memoratis nexibus liberum esse.

In Comitibus vires Gallorum spem fecerant ascendendi Ferrariensi Cardinali, ipsorum antesignano, cui & ob familiæ potentiam, & ob animi dotes alij fautores non deerant. Quapropter Cæsariani, studentes ab hoc discrimine se subducere, ad eiusmodi Purpuratum oculos conuerterunt, cui plausus communis faueret, adeoque facilis esset ascensus. Talis Ceruinus erat, à quo nec eos retraherent superiora Comitibus, quibus illum excluderant, neque acerborum in ipsum denuntiationes, horrendæque minæ vel à Cæsare profectæ, vel Cæsaris nomine delatæ, quas variis in locis memorauimus. Etenim existimabant, in animo sapienti ac moderato, à summis beneficiis, bonique communis rationibus hebetari appetitum ultionis ob acceptas offensas. Sed quia virtus egregia, nisi in otio iacuerit, necesse est ut semper aliquam in se maleuolentiam, seu per offensionem, seu per dissensionem, seu per æmulationem excruerit, multi Cardinalium Ceruino obstiterent, ac præcipuè (quod mirabile visum est) ex Gallis, vel ut spem sustinerent Ferrariensis Ceruino potissimum aduersantis, ^b vel certè ob consuetam quamdam mortaliū animis propensionem ad abhorrendum ab eo quod æmulus appetit. Verumtamen cum suffragiorum numerus ei repellendo factis non esset, paulatim ipsi quoque cum reliquis conuenere de Ceruini electione, quæ concorditer habita est nono Aprilis. Noluisset suum Marcelli nomen mutare: in quo Suauis, tamquam in re vel maximè inusitata, ridiculus est, dum arcanas rationes committitur; cum tamen paulò antea Adrianus Sextus idem egisset Cæsarei Oratoris hortatu, ob excellentiam Pontificum, quibus idem nomen fuerat, sicut exposuimus. Id verò Marcellus Secundus ex
simili

^b In epistola
Farnesij ad
Tiburcium
eius ministri-
strum in Gal-
lia, 14. Maij
1555.

1555.

simili pietate erga memoriam inclyti Pontificis ac Martyris eiusdem nominis imitari voluit. Rifu pariter excipienda sunt Suauis commenta de Pontificum superbia, quam illis propter huiusmodi consuetudinem appingit. Cuinam experientia magis quam ipsi compertum erat, plurimis Cœnobarum, summam animi demissionem profitentium, idem esse consuetum? Et sanè ab animi demissione, non à superbia videri potest hæc consuetudo originem duxisse; quod obseruat Baronius, & colligitur ex Epitaphio Ser-

Anno 1009. & 1012.

3 Deinde multa refert à Marcello tum gesta tum cogitata, quæ vera, quæ falsis immixta, quæ commentitia; sed per eiusmodi artem, ut si non hominem improbum depingat, quod ex concordia opposita fama se persuasurum desperabat, describat certè magis auçupantem optima quæ fieri non possunt, quam bona consecrantem quæ fieri possent; & quasi minus solertes pictores imitantem, qui rerum imagines non à naturalibus, sed ab imaginariis formis mutuuntur. Mihi satis foret simplex inficiatio, ubi nulla probatio producitur, & ubi viri grauitas nullum suspicioni leuitatis aditum relinquit.

4 Verum silentio præterire non placet, quàm citò eius moderatio ac circumspèctio patuerit in danda repulsa cuidam postulationi, alioqui nimis flexanimæ ac speciosæ, quæ suis finitimis, ac penè ciuibus profuisset. Cum eâ tempestate Senenses ad extrema essent redacti, sperarentque se opem impetraturos à futuro Pontifice, pro eo ac noui Principes consueuerunt splendida quædam amplecti molimina ad miseris opitulandum; idcirco deditioem protraxerant, non sine Cosmi Ducis sollicitudine. Quapropter statim ac Marcellus Pontifex creatus est, ^dpropinquæ & quasi eidem patriæ confisi, eius opem implorarunt; ipse verò satis gnarus, si vellent ut ciuem patriæ suæ se gerere, non posse Christianæ Gentis parentem agere, eos cohortatus est, ut seruirent tempori, minusque duras condiciones à victoribus sibi conquirent. Quare, compositâ statim concordia, Monlucius Senis egressus est, eoque Cæsariani cum Florentinis ingressi.

d Vide Adrianum lib. 12. in fine.

5 Pergit Suauis describere in Marcello magnam quamdam genethliacæ artis fiduciam, quæ sibi summum Pontificatum, de eo palam.

Historia
ly Tri
e.
II.
Am
V

1555. lam locutus, & in ipso postea diuturnitatem, rerumque, quas apud se digesserat, successum spondisset; in quibus ab inopinato vitæ exitu illic se delusum agnouerit. Sed in hoc pariter mendacij reuincitur à teste luculentissimo, hoc est, ab vniuersa Marcelli vita antea, quæ impensa summis summarum rerum negotiis, ipsius ætate in Christiana Republica agitatis, in quolibet curricula sui vestigio non nisi prudentiam, maturitatem, animique soliditatem ostendit: atque in narrationibus, de breui ipsius Pontificatu editis, ne vna quidem vocula deprehenditur, quæ hanc in eam laudem offuscet. Præterea ad oppositum comprobandum mihi plurimum conferet epistola viri egregij, & Marcello in primis familiaris, hoc est Seripandi, ad Archiepiscopatum Salernitanum antea promoti, ab eo ad Camaianum Fædularum Episcopum scripta, complorante tam chari Principis mortem, quæ paulò antè contigerat. In ea epistola is narrat: Cùm sapius intento animo res à Ceruino Cardinali gestas recoluisset, hanc secum ratiocinationem habuisse: Si Ceruinus ad Pontificatum aspirabat, & simul ita se gerebat, omnium mortalium hebetissimus erat: si apicem illum ascendere hic curabat studio virtutis, non tam homo erat, quam Angelus humanâ specie indutus. Illi nimirum eâ ætate quadrabat, quod olim de Catone dicebatur: *O te felicem Marce Porci, à quo nemo audet quidquam inhonestum petere.* Atqui post longissimam cum Ceruino familiaritatem quo pacto potuisset ita ratiocinari Seripandus, si palàm ille, ut pro certo Suavis assumit, per astrologicas obseruationes Pontificatum sibi prædixisset? Sed quando in hoc argumento versamur, haud reticero aliud præsagium, quod certè, si reuera contigit, omnino verax euasit, nec aspectum caelestium corporum auctorem habere potuit; cùm illi arti ne ipsius quidem celeberrimi professores tantum arrogant, sed spirituum caelestium vocem.

e 9. Maij
1555. im-
pressa in ter-
tio volumine
litterarum
Principum.

f 9. Aprilis
1555.

Ludouicus Firmanus, Cerimoniarum Magister, in Ephemeride sua narrat, die nono Aprilis manè cùm Patres in Comitio simul essent coacti ad consuetam suffragationem habendam, ipse verò ad annuam peristeret pro suo munere, quod accerferetur ad electionem legitimis tabulis excipiendam si opus foret, affirmatum sibi à collega fuisse, hanc à se prædictionem auditam; nimirum, quarto post incepta Comitia die Pontificem creatum iri, eumque nominatum Ceruinum; sed paucos dies superstitem fore: quod vbi verum esset, electionem eo planè die, qui erat quartus, euenturam. Postea verò cùm è sacello Patres egredierentur nullo electo, se collega dixisse, vanum fuisse præsagium: sed ad eiusdem diei vesperam, cùm Cerui-

1555.

Ceruinus fuisset electus, eiusque mors breuî subsecuta, verax à se fuisse agnatum vaticinium. Porro compertum mihi est, quàm facile consuetumque sit, suo cuique arbitratu præfagia de rebus præteritis comminisci; tamen præterire non libuit hanc narrationem, quæ ob appositas condiciones, figmenti speciem haud mihi præ se fert.

7 Duo verè Suavis memorat: Alterum, prima Pontificis consilia fuisse de prosequendo emendationis negotio: nam ad id statim Purpuratos aliquot Patres destinavit, quibus à successore postea idem munus confirmatum. ⁸ Alterum, à Marcello, propter assiduos sanctioris Hebdomadæ labores, supra sui corporis sed non animi vires, morbum fuisse contractum, qui apoplexiæ ictu illum percussit, extrinxiq; postremo die Aprilis, eiusque Pontificatus vigesimo secundo.

⁸ Acta Con-
sist. 29. Maij
1555.

Peculiare de ipso elogium hîc non attexam; quoniam cum vltà mihi non suppetat memoriâ dignum, quàm quod sparsim & prolixè de illo scripsèrim, magis id ostentationi meæ, quàm legentium utilitati conduceret. Solum hîc adnotauero, eum certè felicem appellari posse, quod spectat ad famam, ex hoc ipso quod infelicitas visum est; quandoquidem ægrè potuisset æquare operâ sublimem opinionem à se relictam eorum, quæ, si vixisset, reipsâ perfecisset.

8 Electioni Marcelli haud interfuerat Farnesius Cardinalis, vt qui post bellum Parmense numquam voluerat Romæ commorari, & in sua legatione Auenionensi degebat, tameris ^h à Iulio inuitatus, & pingui oblato prouentu, & honorificâ administratione. Sed auditâ Pontificis morte, & ad Comitium profectus, nouum Pontificem nactus est, operâ potissimum Cardinalis S. Angeli, fratris sui, & Cardinalis Sanctæ Floræ sobrini creatum, à quo singulari beneuolentiâ, largisq; promissionibus exceptus est. Referebat Farnesius ex Gallia Regis Henrici litteras ad Gallicarum partium Purpuratos, Polo Cardinali propitias, qui ob consuetudinem in memorata legatione cum Rege, eius beneuolentiam sibi compararat, præter id, quod ab ipso Farnesio suis apud Regem officiis pro eodem Polo peractum erat: vnde Marcello demortuo sperauit, se huiusmodi litteris rem promoturum. Sed in reliquis illarum partium Cardinalibus offendit animos ⁱ non mediocriter alienos, præcipuè verò in Bellaio Gallicæ nationis antiquissimo, & in Ferrariensi factionis principe, affirmantibus, sibi graues ex aduerso suppetere rationes Regi significandas; adeoque opus esse, vt responsum opperirentur, & interim electionem protraherent, donec reliqui Galli Purpurati

^h Extat in
dicta episto-
la Iulij III.
ad Cerui-
num.

ⁱ Extat in
epistola Far-
nesij Card.
ad Tibur-
tium minist-
rum suum,
Parisij 11.
& 14. Maij
1555.

Part II.

Iii

perue-

1555.

peruenirent, ipsorum partem corroboraturi. Eà re Farnesius incredibiliter commotus est; tum quòd præpediretur Poli creatio, cuius desiderio supra modum flagrabat, tum quòd intelligeret, ea omnia dirigi ad eundem Ferrariensem promouendum, pro quo in ipso Comitiorum ingressu commendationes efficacissimæ ab Henrico Rege superuenere. Ipse verò suum apud animum maximè ab eo abhorrebat, propter eas rationes, quibus quilibet Cardinalium remoueri posset, ne in Petri Sede Italicum principem tam potentis familiaria collocaret: quæ plus etiam virium apud Farnesium habebant ex consueta inter similes æmulatione, & inter finitimos discrepantia. Idcirco per suum in Gallia ministrum studuit Henrico demonstrare, fieri non posse, vt Estensis eligeretur: prænoscere se, in tres tantummodò Purpuratos Collegium propensurum. Vnum ex his esse Polum, eumque communi iudicio dignum agnosci, ac præfenti rerum statui accommodatum, sibi que optimum videri; nec esse repellendum à Gallis quòd à Cæsarianis prouehabatur, cum in comperto esset, neminem renuntiatum iri Pontificem, cui altera solum pars suffragaretur. Alterum esse Carassam, Senatus Principem, in quem inclinare Bellaium, quia (interpretabatur ille) in Principatus prærogatiua ipsi succederet; alij verò, quia decrepita illius ætas spem ipsis successionis in Pontificatu faceret. Verum tamen Carassa beneuolum erga se animum præ se gereret, sibi que esset consanguinitate coniunctus; à se tamen haud censerì Apostolicæ Sedi per ea tempora idoneum, neque pariter Regis commodis, ob consanguineorum multitudinem, qui subiecti erant Cæsari, qui per eos beneficiis à se affectos noui Pontificis amicitiam consequi potuisset: de illo nihilominus rationem habendam. Tertio loco Moronum nominabat, cui tamen obiectabatur animus Cæsari prorsus addictus. Hactenus certas adduxi notitias, erutas è volumine litterarum Alexandri Cardinalis Farnesij, quod mihi Hieronymus Cardinalis Farnesius nunc viuens communicauit, postquam hæc mea Historia primò in lucem prodiiit. Ingressi dein in Comitium Purpurati, quò adductus fuit à Farnesio * Ioannes Antonius Facchinettus, ipsi percharus, de quo sæpius habenda nobis erit mentio in rebus Concilij; qui que post annum trigesimum sextum in aliis Comitibus electus Pontifex, Innocentij Noni nomen accepit. Poterò quæ postea in Comitibus euenerint, per tabulas adeò authenticas mihi comperta non sunt. Legi tamen in quibusdam narrationibus, nec auctoritatis expertibus, nec veritati dissimilibus, detectam ibi fuisse à Farnesio, præter obstacula iam indicata, Collegij difficul-

* Constat ex
schedula
Farnesij ad
Pontificem,
8. Octobris
1555. aliis
que plurimis
eius litteris.

tata

tatem in eligendo tunc Pontifice tam longinquo; Cæsarianos quoque haud ita promptos videri, ob recentem de Polo suspicionem, quam Cæsar præ se tulerat, eius itinere retardato: & quia Philippus, nouus, externus, & nondum satis firmus Angliæ Rex, haud sibi tutum fore putabat, si homini Anglo summa in Ecclesiâ potestas traderetur. Quapropter Cardinalis Sanctæ Floræ, Cæsarianorum antesignanus, adiecit animum Puteo promouendo, qui honoribus plurimis ac præmiis à Paulo, & amplioribus à Iulio affectus fuerat, & erat Cæsari acceptus, adeoque libenter ab eo admissus (tamen natus in Gallia Narbonensi) ad Bariensem Archiepiscopatum in regno Neapolitano, nec priuatim Gallis omnibus non charus, quippe Gallus, quamuis publicè ab illorum partibus alienus quasi Cæsarianus. Ceteroquin in Iuris prudentia eminebat, ætate maturus, moribus commendabilis, & ipsa conditionis demissio gradus aptabat ad folium, cum originis humilitas suspicionem arceret, eum ad consanguineos extollendos ardua moliturum.

9 Itaque Cardinalis Sanctæ Floræ eò rem deduxit, vt suffragatorum numerus qui satis esset, & Farnesius inter reliquos, quamuis tepidius, conueniret: adeoque tamquam de re peracta potius quam peragenda sermo inter illos habebatur. Sed amici cuiusdam feruor Puteum à Solio depulit. Patres qui à Iulio creati fuerant, certo duce carebant: Montanus enim, qui primas partes egerat, quippe extra illius cognationem, & æstimationis expers, neque illos grati animi titulo obstringere, nec prudentiæ ductu ipsis præire potis erat. Ex altera parte, cum conducatur multitudini, quò validiores euadant, in vnum aliquo pacto coalescere, adeoque ab vno capite pendere, hanc prærogatiuam concedebant Corneo Cardinali, Iulij sororis filio, plurimisque dotibus exornato. Is itaque ardore iuuenili præferuidus, vt decus consequeretur in eo ad coronam euehendo, quem ipsius patruus ad Purpuram euexerat, dumque per illum æstum negotiosus Purpuratorum cubicula circumit, contigit vt in Farnesium offenderet. Hic diuturno assuetus imperio, consciusque, in sua esse potestate maiorem vniuersæ partem, tam vehementi seu indignatione seu æmulatione succensus est, vt extemplo ad obturbandum successum exarserit.

10 Cum igitur huiusmodi molimini alterum vellet opponere, potius vt id peruerteret, quam vt hoc perficeret, incidit illi in mentem Caraffa Purpuratorum antiquissimus, Cæsaris subditus, tam Gallis gratus, quam eisdem suspectus Puteus in Gallia natus, quamque suspectus erat Caraffa Cæsari, qui à possessione Archiepiscopatus

1555.

l Litteræ
Dandini ad
Nuntium Pi-
ghinum,
30. Octobris
1550. &
Nuntium
Bertanum,
27. Maij
1551.

m De his
quæ spectant
ad propen-
sionem, ac
vitam solita-
riam Petri
Caraffæ, re-
motam à
profanis ne-
gotiis, videri
potest episto-
la impressa
Io. Matthæi
Giberti, Da-
tarij, qui re-
fert, à Caraf-
fa duas Ec-
clesias, Brun-
dusinam &
Teatinam,
fuisse eum
Religiosis
claustris cõ-
mutatas con-
templationis
desiderio: &
narratio illo-
rum Comi-
tiorum, à sa-
pienti calamo conscripta, in qua de eo dicitur: *Cum ob vitam semotam, quam semper duxerat, cogitationem non posuisset id quod publico regimini necessarium videtur.*

patus Neapolitani diutiùs illum prohibuerat, donec tandem ea in re Iulio morem gesserat, quo tempore idem Iulius de Carolo plurimum merebatur ob incommoda belli ab ipso illius causâ suscepti; & postquam Pontifex declarauerat, se minimè ad id petendum moueri, quòd sibi probarentur in Caraffa rationes agendi (de quibus aut ex arte negotij, aut ex oppositione ingenij, litteras plurimæ reprehensionis plenas scribebat¹) sed quâ illius Ecclesiæ studio, quæ diu Rectore caruerat; & vbi à Cæsare id impetraretur, posset eò mitti qui & sacram & profanam ipsius rem aptè curaret, quâ Apostolicæ Cameræ commodo, quæ hoc pacto prouentibus ad sustentandum Caraffam suppeditatis leuaretur. Per eam tamen occasionem, adhibitis beneuolentiæ formulis in suo quodam Diplomate, illum purgavit criminacionis ad Carolum allatæ, quòd ipsi regnum Neapolitanum adimere, & sub Pauli Tertij dominatum pertrahere studisset; affirmans, id incredibile videri de viro rebus sacris adeò defixo tum lectione tum contemplatione tum etiam actione. Verum præter alienum Cæsaris animum ab electione Caraffæ, aliis quoque de causis eius electio longè aberat à verisimili; cum in eo formidaretur ab omnibus quædam virtutis seueritas, nec ab experientia ciuili negotiorum (ob vitæ solitudinem^m ab ipso retentam, quantum sibi licuerat inter magnarum Aularum frequentiam, interque magnarum rerum negotia) nec à flexili ad alienum consilium ingenio ob proprij fiduciam temperata. Verumtamen intelligebat Farnesius, ab iis rebus à quibus valdè abhorretur, vbi propius tentari cernuntur, tametsi absque successus verisimilitudine, deterrentur homines, ac moueri ad paciscendum, quò sollicitudine liberentur. Eapropter vt Cardinales, qui de euehendo Puteo conuenerant, ab incepto retraheret, statuit in sacellum à Paulo II. extructum Caraffam adducere, vbi noui Pontifices adorari solent. Et quamquam eum promotum iri minimè credidisset; prompto tamen erat animo ad ipsum promouendum, vbi res prior manu quàm cogitationi succederet. Quandoquidem neque Reipublicæ Christianæ, neque suæ dignitatis ratio ipsum remordere poterat, quòd ad eum gradum euexisset Collegij maximè veteranum, illustrem natalibus, sacris litteris satis instructum, & venerabilem virtutis exemplo. Neque vtilitatis politicæ rationes eundem quasi minùs prudentem damnare poterant, quòd sceptrum addidisset Purpuræ, à Paulo Tertio collatæ illi viro, cuius gratum erga se animum expertus fuerat ætate

Iulij

Iulij per certum ærumnosæ fortunæ experimentum. Iam verò quò sagacitas humana magis in dies delusa conspiceretur in tam ponderoso negotio, vbi cum Vicarius destinetur Christo, ipse vult eius verus auctor & esse & videri, multi Purpuratorum adhætere Farnesio; partim alienis cohortationibus impulsis, partim propriæ conscientiæ sensu erga viri probitatem, partim collegarum concurfione, cum plurimi confluerent, & satis ad rem conficiendam suffragiorum crederetur. Quare ex quadraginta octo, qui erant in Comitibus, cuncti ad Caraffam accedere præter septemdecim, qui in Aula, in qua Senatus à Pontificibus cogi solet, vnà concesserant, vt illi obfisterent; hi verò superabant tribus suffragiis (cum electus seipsum adorare non posset) portionem, quæ ad impediendum satis, erantque & conditione præcellsi, & auctoritate præualidi. Quare tum eâ de causa, tum quia facilius est excludere, quàm eligere, vbi multorum spes viget, successus adhuc ab omni probabili iudicio longè aberat.

1555.

11 Sed contigit, vt Otho Truxesius Cardinalis Augustanus, summa existimatione Præsul ob egregias dotes, & maximè inter Cæsarianos, tamen manè indicasset carimoniarum Magistro, Puteum eo die Pontificem renuntiatum iri; ac postea cum rescisset quid noui pro Caraffa tentaretur, in hæc apud eundem verba prorupisset: *Quid agit Teatinus ille ambitiosus?* serò aliam sibi mentem iniectam senserit. Vnde expiatis per homologesim conscientiæ labeculis, post fridie summo manè Sacris operatus longè maiori pietatis sensu quàm consueuerat, statim per eundem carimoniarum Magistrum Caraffæ significauit, se illi suffragaturum. Exemplum tanti viri reliquos qui Caraffam excluderant aded commouit, vt alij mente mutati, alij animo consternati, eodem se flexerint. Contra verò, qui ad Caraffam adorandum in sacellum conuenerant, quamquam plerique (seu potius omnes, vt idem postea narrabat) eum minime cuperent, constantes perstitere. Fuit itaque electus & renuntiatum Pontifex die 23. Maij, eo planè die destinatum Christi Vicario in terra solium ascendens, quo die Ascensio Christi ad paratum in cælo solium celebrabatur. Postquam autem nouus Pontifex, Patres non semel rogauit, vt assumendum sibi nomen proponerent, de quo numquam perinde ac numquam de occasione illius assumendi cogitaret; tacentibus illis per modestiam, tandem vt ostenderet quam memorem animo gereret in Paulum Tertium, à quo Purpuram acceperat, & in Farnesium Cardinalem, qui coronam ipsi comparat, Paulus Quartus appellari voluit.

Omnia existant in Diario Magistri carimoniarum, 22. & 23. Maij. 1555.

Est in narratione Oratoris Nauageri ad Senatum Venetum, an. 1557. apud Burghesios. In Actis Consistorialibus. In Diario iam laudato.

Historia
ly. Tri.
II.
V

1555.

Hic multa de Caraffa congerit. Suavis, vera falsis de more per-
 miscens. Nos, ne molestiam lectoribus inferamus, singulis ab eius
 dictis ad exactam trutinam reuocatis, id affirmare possumus, Pau-
 lum Quartum generatim euasisse talem Pontificem, qualis agnitus
 fuit Cardinalis, hoc est, summo Religionis studio, sed non absoluta
 prudentiâ præditus. Solum fefellit plurimos, quod nimio in con-
 sanguineos amore quasi fascino correptus fuerit, quorum conditio
 ea fuit, vt illius labes fouerit, virtutes eneruarit, atque eiusdem
 Pontificatum infautum ingloriosumque reddiderit, prout in Ope-
 ris nostri progressu patebit. Verum, quemadmodum accidit iis Prin-
 cipibus, qui multa & ardua conficienda suscipere, vnde hinc sibi
 aduersas, hinc propitias amplas illustresque familias, Respublicas
 & regna habuere, ita tum laudibus, tum vituperationibus in ipsum
 Paulum abundarunt scriptores. Nos qui sustinemus causam Dei,
 cui falsitas, tamen in bono & boni gratiâ, displicet, iam tum etiam
 cum primò hoc Opus edidimus, medium tenuimus; hoc est (vt
 medium non veritatis minùs quàm virtutis plerumque domici-
 lium est) verum, quod tamen medium homini, in altero extremo-
 rum ob animi affectionem hærenti, non medium videtur, sed oppo-
 sito extremo propinquum: adeoque nec admirationis nec querelæ
 materia postea nobis fuit, quod quispiam narrationem nostram
 agrè tulerit. Hinc verò non modò nulla in nobis commotio exci-
 tata est, sed ne oculis quidem auribusve vsurpare voluimus mini-
 mam quancumque particulam aduersæ cuiusdam obrectationis.
 Si quæ verò in hoc affirmando fictio inest, reos nos sistimus enormis
 mendacij; maculæ nimirum, quam supra mortem exhorremus, vt
 perspectum est cuicumque nos ipsi perspecti sumus. Multò etiam
 longiùs nostro abest ab animo, vt venerandæ memoriæ Pauli IV.
 luenda sit pœna alienæ feruidioris benevolentia, vel vt nostrum hoc
 Opus in id vitij proruat, quod iniuriâ ipsi appositum est; quasi stu-
 diosè colligat illius Pontificis vituperationes; quarum ingens filua
 est apud tam multos scriptores, seu publicos seu priuatos, qui acriter
 in eum inuehuntur; atque omnino, vt ad castigandum nimis
 studiosum Pauli defensorem, cum Suauis impio calumniatore fec-
 dus ineamus. Tantummodò quò fidem nostram apud lectores in-
 uidiâ liberemus, cum velimus res præcipuas repetere, quæ in factis
 oppugnabantur, hinc, siue in contextu siue ad marginem historiarum,
 crebriores aliquas validioresque probationes addemus. De condi-
 tionibus, rebusque gestis Pauli IV. præter peculiaria monumenta,
 quæ subinde proferemus, plurimum lucis exhaustimus præsertim
 è duo-

1555
 è duobus Commentariis. Alter est plenissima narratio Bernardi Na-
 uageri, Oratoris Veneti apud eundem Paulum, qui postmodum
 à successore in Purpuratorum Senatam adscitus est, & vnus Præsi-
 dum, qui finem Concilio imposuerunt, constitutus. Hæc narratio
 exactam exhibet notitiam totius ferè illius vitæ vsque ad pacem
 cum Hispaniæ Rege compositam. Alter est accuratissima historia,
 calamo scripta, de bellis ab eo gestis, & de iis quæ ipsius consanguini-
 neis contigere, & ab amico nobis apprimè charo, dotibusque in-
 genuis instructo, dictata. Fuit hic filius celebris illius Iasonis No-
 rensis, Petrus appellatus, qui in epistolis arcanis Clementi VIII.
 operam nauauit, & post eius obitum duobus Purpuratis, eius fra-
 tris ac fororis filiis, à secretis fuit. Is itaque, cum ex quo primùm
 ad Aulam Romanam accessit, habuisset in animo huiusmodi Opus
 contexere, quippe de argumento maximè recente inter ea quæ di-
 gna memoratu euenere in Ecclesiastica ditioe, ab ipsa conditione
 suorum munerum, suæque industriæ assiduitate adiutus, exquisita
 monumenta collegit, & cum aliis tabulis contulit: quibus benè in-
 structus historiam conscripsit, pari narrationum sinceritate, ani-
 maduersionumque prudentiâ. Nos itaque quod ad nostrum nego-
 tium attinet, sapius eâ vtemur in ea parte, vbi res ille per se testatur,
 non item in ea, vbi ducitur coniecturâ; cum referre non liceat ceu
 peractum quod homo sapiens coniectauit, sed id quod homo verax
 enarrauit. Præterquam quòd eius testificatio, quâ parte illam sequi-
 mur, plerumque nobis comprobatur iisdem etiam tabulis, quibus
 ipse nisus est, quarum magna pars in nostras manus deuenit: cum
 in hoc similes sint Physica in suis positionibus, & Historia in suis
 narrationibus formandis, quòd alteræ plurium effectorum, alteræ
 plurium dictorum collatione firmentur.

CAPVT XII.

*Anglicani Oratores excepti. Regni titulus Hiberniæ inditus;
 & Suauis super eo mendacia. Carolus Caraffa euectus
 ad Purpuram; eiusque conditiones.*

1 Sed antequam progrediar, ad aliquam me cogit moram Suauis
 narratio. Dicitis, cum Romam peruenissent Anglicani Ora-
 tores primo die quo Paulus Quartus Pontificatum iniit, ab eo
 fuisse humaniter exceptos in Senatu publicè tunc primùm coactos;
 atque ad eorum Principum decus augendum, Hiberniam regni ti-
 tulo nuncupatam, declaratâ potestate sibi à Deo factâ ædificandi
 &